

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 339.1:617.7-089.24'06(477)(045)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОПТИЧНОГО РИНКУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF OPTICAL MARKET IN UKRAINE

Добровольський В.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Козлова В.В.

студентка,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

У статті досліджено особливості функціонування сучасного оптичного ринку на території України. Розглянуто проблеми, тенденції та перспективи розвитку цього ринку. Надане визначення фармацевтичної діяльності, що включає в себе оптичний ринок. Представлена класифікація окулярів за призначенням та властивостями. Визначено лідера серед виробників оптичної продукції в світі. Розглянуто динаміку імпортової продукції на території України та основні країни-експортери. Проаналізовано динаміку експорту окулярів українських виробників. Виявлено низку факторів, що перешкоджають розвитку оптичного ринку. Надані методичні рекомендації щодо оптимізації ситуації на оптичному ринку України.

Ключові слова: окуляри, оптичний ринок, виробництво окулярів, експорт, імпорт.

В статье исследованы особенности функционирования современного оптического рынка на территории Украины. Рассмотрены проблемы, тенденции и перспективы развития этого рынка. Дано определение фармацевтической деятельности, включающей в себя оптический рынок. Представлена классификация очков по назначению и свойствам. Определен лидер среди производителей оптической продукции в мире. Рассмотрена динамика импортной продукции на территории Украины и основные страны-экспортеры. Проанализирована динамика экспорта очков украинских производителей. Обнаружен ряд факторов, препятствующих развитию оптического рынка. Даны методические рекомендации по оптимизации ситуации на оптическом рынке Украины.

Ключевые слова: очки, оптический рынок, производство очков, экспорт, импорт.

This article overviews the features of functioning of the modern optical market in Ukraine. Problems, trends and development perspectives of current market are identified. The definition of pharmaceutical activity, which includes the optical market, is given. Classification of eye glasses by purpose and properties is presented. The leader among optical manufacturers in the world is defined. The main exporting countries and dynamics of imported products on the territory of Ukraine are considered. Dynamics of exports of eye glasses of Ukrainian manufacturers was analyzed. A number of factors impeding the development of the optical market was detected. Methodical recommendations on optimization of the situation in the optical market of Ukraine are given.

Key words: glasses, optical market, glasses production, export, import.

Постановка проблеми. Кожного року кількість людей із проблемами зору зростає. У сучасному світі важко уявити свій день без комп'ютера, планшету, мобільного телефону чи смартфонів, що мають доступ до мережі Інтер-

нет. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) внесла комп'ютерну залежність у ряд категорій патологічних пристрастей. Зараз батьки змалечку привчають своїх дітей користуватися модними гаджетами, через це швидше

формується процес звикання, порушується психіка та знижується рівень зору. Вченими було доведено, що кожен 7-й користувач мережі Інтернет має залежність, кожен 4-й набуває її протягом 6 місяців від початку користування [1]. Кількість геймерів, які мають розлади через своє захоплення, за даними організації, становить від 0,2% до 20%.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

К.В. Бєлоха та В.Я. Голюк присвятили своє дослідження стану оптичного ринку України та світу, виявили проблеми, тенденції та перспективи розвитку цього ринку [2]. А.Р. Павленко досліджував вплив комп'ютерів та мобільних телефонів на здоров'я [3]. Ця тема дослідження є досить актуальною.

Проте визначенню факторів формування та розвитку функціонування оптичного ринку приділено недостатньо уваги. Через розвиток ІТ-технологій все більше людей втрачають свій зір. Тому це питання потребує всебічного дослідження у сучасних умовах.

Метою статті є проаналізувати тенденції розвитку оптичного ринку в Україні та виявити найбільш перспективні шляхи розвитку.

Виклад основного матеріалу. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), на Землі проживає понад 135 млн. осіб з низьким рівнем зору; кожного року кількість незрячих зростає на 1–2 млн. Як зазначають учені, до 2020 року у світі буде жити 100 млн. незрячих, адже кожен 5 секунд втрачає зір одна доросла людина, а кожну хвилину – одна дитина.

Глаукома – це хронічна хвороба очей, спричинена підвищеним внутрішньоочним тиском і пошкодженням зорового нерву. При цьому зір може зникнути зовсім. Втрата зору, спричинена глаукомою, має незворотний характер, тому що гине зоровий нерв [4].

Щороку понад 1000 осіб у віці старше 40 років починають страждати глаукомою. В Україні саме від цієї хвороби втратили зір 15% людей у віці від 40–45 років. Згідно зі статистичними даними, в Україні хворих на глаукому налічується 220 тисяч осіб, у Дніпровській області – понад 15 тисяч хворих. Патології органу зору як серед дорослого, так і серед працездатного населення у загальній структурі первинної інвалідності в Україні посідають 7-ме місце (4%). На ранніх стадіях глаукома протікає непомітно і, як правило, безболісно призводить до незворотної втрати зору – сліпоти [5].

Оптичний ринок є частиною фармацевтичної діяльності. Фармацевтична діяльність – науково-практична діяльність у системі медицини, що включає в себе пошук сировини, створення лікарських препаратів, всебічне дослідження їх властивостей (показники безпеки, специфічні дії, протипоказання), розроблення відповідної нормативно-технічної документації, методи контролю якості, стандартизацію та реєстрацію, зберігання, постачання, реалізацію та застосу-

вання, маркетингові дослідження, визначення потреби в окремих товарах, а також підготовку та перепідготовку кадрів, керівництво фармацевтичними підприємствами та їх структурними підрозділами [6].

До товарних груп оптичного ринку відносять:

- коректуючі окуляри, сонцезахисні та комп'ютерні окуляри;
- оправ та арматура для окулярів з різних матеріалів;
- контактні лінзи та лінзи для окулярів з різних матеріалів.

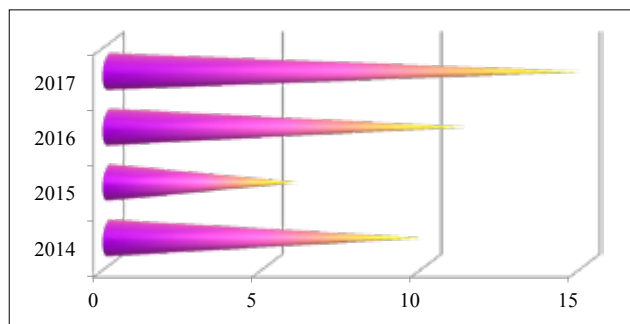
Окуляри – нескладний оптичний прилад, призначений для корекції зору, захисту очей від сонячних променів або УФ-променів комп'ютера (захисні окуляри). Окуляри складаються з оправ і лінз. За оптичною дією окулярні лінзи поділяються на афокальні і фокальні. Афокальні лінзи володіють не мають оптичної дії. Фокальні лінзи за кількістю утворених фокусів бувають одно- та багатофокальні. Однофокальні лінзи мають одну зону оптичної дії та призначені для зору вдаль або для читання. Вони діляться на стигматичні і астигматичні. Стигматичні лінзи в кожному меридіанному перерізі мають однакову заломлюючу силу. Астигматичні лінзи – у двох перпендикулярних один відносно одного головних перетинах володіють різною заломлюючою силою. Залежно від матеріалу лінзи бувають мінеральними (скляними) та органічними (полімерними). Також є фотохромні лінзи, що затемнюються залежно від рівня освітлення, наприклад, у приміщенні вони будуть прозорими, а на вулиці з яскравим сонячним промінням – від світло сірого до чорного кольору [7].

Сьогодні лідером з виробництва оправ і сонцезахисних окулярів є світовий зразок стилю – Італія. Але Україна маленькими кроками пробиває собі шлях і на цей ринок. За 2016 рік було продано товарів на 2,8 мільйонів доларів. А це свідчить про те, що попит на них таки є, але поки що невеликий. Високу конкуренцію українським виробникам становлять такі країни, як Японія, Німеччина, Франція, США, Гонконг і Китай. Але сама галузь продовжує рости. У 2015 році Україна реалізувала продукції на 1,73 млн. доларів, в 2016 – прибуток зріс до 2,8 млн. доларів, а в 2017 аж до 3,52 млн. доларів [8].

З рис. 1 можна побачити, що обсяг імпортової продукції в Україні у 2017 році порівняно з 2015 роком зріс на 150,3%. Основними постачальниками в 2017 році були Китай, Німеччина та Італія. За січень місяць 2018 року імпорт окулярів на територію України становив 1,68 млн. доларів США.

За даними Державної фіскальної служби, Україна в 2017 році експортувала окулярів на 3,52 млн. доларів США, що на 103,4% більше, ніж у 2015 році (рис. 2).

Основними постачальниками оправ та арматури для окулярів та їх частин у 2017 році були Китай – 1,45 млн. доларів США, Італія –

Рис. 1. Динаміка імпортованих окулярів на території України за період 2014–2017 рр., млн. доларів США

Джерело: розроблено авторами на основі [9]

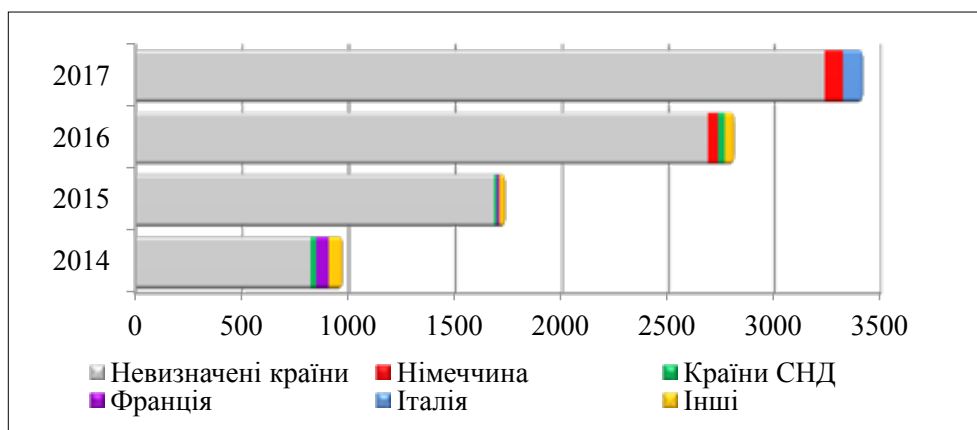
0,56 млн. доларів США, Франція – 0,1 млн. доларів США. Загалом частка даної імпортованої продукції зросла на 24,6% порівняно з 2016 роком (рис. 3).

До країн, що експортують лінзи, призми, дзеркала та інші оптичні елементи на територію України, належать Японія, Велика Британія, Китай та інші. Сумарний обсяг імпортованих лінз,

призм та дзеркал за 2017 рік в Україні становив 6,1 млн. доларів США, а на кінець 31 січня 2018 року – 322 тис. доларів США.

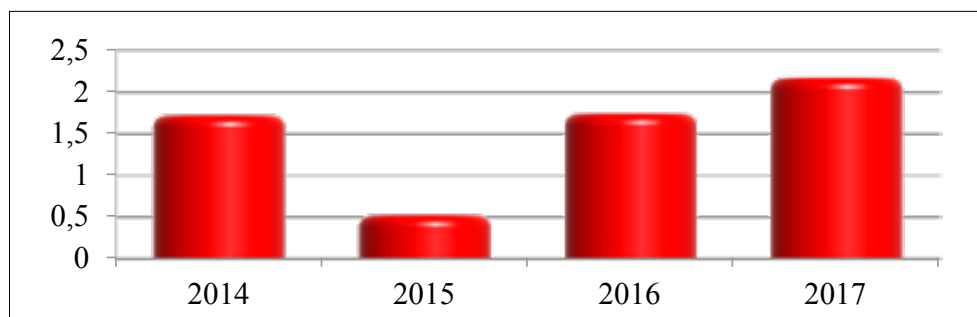
На території України працюють такі салони оптики: «ТриОптика», «ЛюксОптика», «ОкоПлюс», «Дом оптики», Megavision, Kievlinza тощо. Та, на жаль, вітчизняної продукції там представлено дуже мало. Вони імпортують продукцію з Італії, Франції, Японії, Німеччини, США, Великобританії, а більш дешево – з Китаю, Кореї, Польщі [10].

Сьогодні Державне підприємство «Ізюмський державний завод офтальмологічної лінзи» – єдине підприємство на Україні, що займається виробництвом окулярного скла та виготовленням з нього виробів окулярної оптики. Але влітку 2017 року Нік Розар родом із Брукліна заснував компанію Netmans, що виробляє окуляри та оправу з дерева. На дужках окулярів вирізьблюють етнічні орнаменти, таким чином у дизайні поєднуються старовинні традиції та сучасна мода. Окуляри створюють у США, а різьблення роблять в Івано-Франківську, через це вартість однієї пари становить 170 доларів США, вони є популярними в американських зірок [11]. Але для більшості українців цей бренд є занадто дорогим через нестабільну

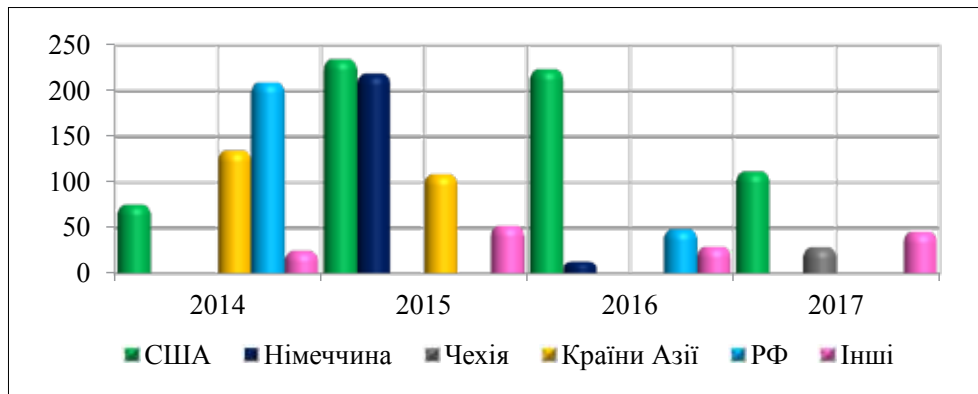
Рис. 2. Динаміка експорту окулярів українського виробництва за період 2014–2017 рр., тисяч доларів США

Джерело: розроблено авторами на основі [9]

Рис. 3. Динаміка імпортованих оправ та арматури для окулярів та їх частин на території України за період 2014–2017 рр., млн. доларів США

Джерело: розроблено авторами на основі [9]

Рис. 4. Динаміка експорту лінз, призм та дзеркал українського виробництва за період 2014–2017 рр., тисяч доларів США
Джерело: розроблено авторами на основі [9]

економічно-соціальну ситуацію в країні, низьку платоспроможність населення, велику кількість безробітних.

Оптичний ринок має великий потенціал: за даними Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України, корекцію зору потребує кожен третій в Україні. Фахівці радять перевіряти очі в офтальмолога раз на півроку [12]. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), 65% населення світу має вади зору, і тільки 26% користуються окулярами чи лінзами [13], інші ж уникають походів до лікаря, не маючи бажання носити окуляри (частіше діти 13–17 років) або батьки-бабусі-дідуся категорично проти корекції зору окулярами (тим паче лінзами).

Ринок оптики вітчизняного виробництва є ненасиченим, причинами цього є: недостатня кількість підприємств, що займаються виробництвом окулярів чи лінз; нерозвинена культура споживання цієї групи товарів. Як правило, споживачі купують окуляри на стихійних ринках або не в спеціалізованих магазинах без консультації лікаря. У Європі ж окуляри змінюють кожні півроку. Більшість оптичних салонів отримує більше 70% прибутку від продажу окулярів, 30% від реалізації контактних лінз та сонцезахисних окулярів [14].

Основні процеси, що відбуваються на вітчизняному оптичному ринку:

- зростання обсягу реалізації оптичних товарів вітчизняного виробництва за період 2014–2017 рр.;

- недостатня кількість кваліфікованих підприємств-виробників та нерозвинений асортиментний ряд;

- низький технічний рівень обладнання підприємств;

- відсутність власної сировини для виробництва окулярів, зростання імпорту майже усіх комплектуючих;

- підвищення митних зборів на імпортовану продукцію робить її ще більш дорогою для кінцевого споживача;

- економічна криза в країні, низька платоспроможність населення, низький рівень конкурентоспроможності;

- відсутність маркетингової стратегії та реклами товарів вітчизняного виробника;

- відсутня культура споживання цієї групи товарів.

Висновки. Виходячи з цього дослідження, можна зауважити, що український ринок окулярів та лінз не є стабільним. Переважаючими тенденціями є низькі обсяги виробництва, незадовільна якість продукції, мала конкурентоспроможність підприємств-виробників, відсутність кваліфікованих працівників, маркетингової стратегії та стимулювання збуту. Серед соціальних проблем, які перешкоджають розвитку оптичного ринку, слід виділити уникнення відвідування лікаря-офтальмолога та відсутність бажання носити окуляри або лінзи.

Для підвищення обсягів оптики національного виробництва необхідно:

- заручитися підтримкою держави, гармонізувати національні стандарти на окуляри та лінзи до міжнародних та ЄС;

- модернізувати обладнання та покращити якість продукції;

- розширити асортимент окулярів та лінз різних типів, розробити оправу із сучасним декоративним покриттям та надійною конструкцією;

- знайти нові ринки збуту окулярів, лінз, оправ для окулярів, арматури;

- створити сучасну маркетингову стратегію та розробити цінову політику, що буде задовольняти сучасного споживача як на території України так і поза її межами;

- заохочувати українців щодо походу до лікаря-офтальмолога;

- прививати культуру споживання даної групи товарів у разі наявних проблем, пов'язаних із зором.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дзюба С.А., Саврасов М.В. Вплив інформаційних технологій на психічне здоров'я підлітків // Дзюба С.А., Саврасов М.В. / Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих учених «Перспективні напрями сучасної науки та освіти». Слов'янськ: Донбаський державний педагогічний університет. 2017 рік. 67–70 с.
2. Белоха К.В., Голюк В.Я. Сучасні тенденції та проблеми розвитку оптичного ринку в Україні та за кордоном // Белоха К.В., Голюк В.Я. / Збірник наукових праць «Економічний вісник НТУУ «КПІ». м. Київ. 2014 рік. URL: <http://probl-economy.kpi.ua/node/498>
3. Павленко А.Р. Підручник «Комп'ютер, мобільний...здоров'я?» // Павленко А.Р., Косинов Н.В. / Видання 5 перероблене та доповнене ISBN 966-00-0490-7. м. Київ 2006 рік. 142 с. URL: <http://www.iga1.ru/conferation/pavlenko.pdf>
4. Офіційний сайт Світ зору. URL: <https://svit-zory.com.ua/ua/lechenie-problem-zreniya/lechenie-glaukomi>
5. Офіційний сайт Дніпропетровської Обласної Клінічної Офтальмологічної Лікарні – ДОКОЛ. URL: <http://dokol.org.ua/news/den-zoru.html>
6. Назустріч VIII Національному з'їзду фармацевтів України Упорядкування та значення термінології у фармацевтичній діяльності. URL: <http://www.apteka.ua/article/108503>
7. Офіційний сайт Україномовна енциклопедія. URL: <http://enc.com.ua/medicina/ochishh-para/21087-ochki.html>
8. Офіційний сайт Мультимедійна платформа іномовлення України УКРІНФОРМ // Романюк М. Від стартапів до окулярів: 10 товарів, якими ми дійсно можемо пишатись. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2302769-nabridla-zrada-tak-e-i-peremogi-mi-i-ne-zdogaduvatis-so-ukraina-postacae-insim-krainam.html>
9. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/ms/f3>
10. Как зарабатывают оптические салоны URL: <http://www.openbusiness.ru/html/optika2.htm>
11. Українські окуляри підкорюють світ: американські зірки вже носять/ URL: <http://pl-ukr.net/blog/ukrainski-okulyari-pidkoryuyut-svit-amerikanski-zirki-vzhe-nosyat.html>
12. Як не втратити зір. URL: <http://pravdatut.lviv.ua/programs/tochka-poglyadu/yak-ne-vtratyty-zir>
13. Маркетинговое исследование. Рынок очков и очковой оптики. URL: <http://marketing-i.ru/issledov/rynok-ozkov>
14. Точка зрения. URL: <http://statuspress.com.ua/nisha/tochka-zreniya.html>